

Mitä!
Että sinäkin...

Mitä sitä yksi ihminen voi, kun hyvinvointivaltiolta halutaan riisua se hyvinvointi, niin että jäljelle jää pelkkä valtio! Voi paljonkin, jos vain sinä pidät pintasi.

— Niin, ja me muut.

1/2006

RIIPPUMATON LEHTI HYVINVOINNIN PUOLESTA PAHOINVOINTIA VASTAAN.

Sisäiset vuokrat:

– ON KYSE MILJONISTA

Helsingin kaupunki perii itseltään korkeita vuokria, jotka heikentävät palveluja. kiinteistövirasto tuottaa voittoa 240 milj. euroa vuodessa. Leijonanosan tästä maksavat koulut, terveyskeskukset, sairaalat, päiväkodit, vanhainkodit.

HUOMATTAVA OSA lakisääteisiä palveluja tuottavien virastojen budjetteihin sisältyvistä määrärahoista kierrätetään sisäisten vuokrien sisältämän voiton muodossa pois virastojen käytöstä. Virastot säästävät muusta voidakseen maksaa vuokrat. Säästövaatimuksia hallintokunnille esitettäessä näyttää sisäinen vuokra olevan ainoa erä, joka ei jousta. Rahan kierrättäminen sisäisinä siirtoina tuottaa ylijäämää yksille virastoille, etenkin kiinteistövirastolle ja lisää toisten alijäämää. Ylijäämäisiä virastoja sitten vielä kiitetään ja pal-

kitaan ja alijäämäisiä moititaan! Tämä järjestelmä nostaa myös Helsingin palveluiden yksikkökohtaisia kustannuksia muihin kuntiin vertailtaessa.

Sisäisiin vuokriin sisältyvä ylimääräinen kate tulisi poistaa ja periä hallintokunnilta vuokrana vain niiden käyttämien tilojen hoito- ja käyttökulut ja tiloihin kohdistuvat normaalit poistot. Ylimääräinen sisäinen kate tulisi poistaa myös muista sisäisistä eristä, esimerkiksi virastojen toisiltaan tilaamien urakoiden hinnoista. >> Lisää keskiaukeamalla.

Tämä *Moilanen Remix* julistaa uutta ja vanhaa ilosanomaa kaikelle kansalle: Helsinki-verkosto Prokuntapalvelut on muutamassa vuodessa tuottanut hesalaisille satoja miljoonia euroja. Tänä keväänä on vuorossa 100 miljoonan euron potti käytettäväksi ihmisten parhaaksi. Mitä kaikkea sillä saakaan! Valtuusto päättää, mihin rahat käytetään.

H. Moilanen, kuvassa, ei tiennyt, että Monopolissa saa fuskatakin. – Ja nyt myös kuljetuspalveluissa!

Valta valtuustolla!

Pääkirjoitus s. 2

PÄÄKIRJOITUS
24. 4. 2006

Valta valtuustolla!

Kaupunginvaltuustolla on valta. Jos se ei tätä valtaa käytä, etsiköön syyllistä peilistä.

Pois unteluus ja hervakkuus!

Joillakin on sellainen käsitys, että kaupunginhallitus olisi valtuuston yläpuolella. Tämä käsitys on väärä. Kaupunginvaltuustolla on valta. Valtuusto valitsee kaupunginhallituksen jäsenet. Nykyisistä jäsenistä tulee entisiä tosi nopeasti, mikäli valtuusto niin päättää. Kaupunginhallituksen valta on valtuuston sille luovuttamaa valtaa.

Usein kuulee myös väitettävän, että kaupungin virkamiehet ratkaisevat kaupungin asiat. Tämä käsitys voi pitää paikkansa, mutta vain niin kauan kuin kaupunginvaltuusto sallii.

Kuntalain ensimmäisessä pykälässä sanotaan, että ”Kunnan päätösvaltaa käyttää asukkaiden valitsema valtuusto.” Saman lain 21 §:ssä sanotaan:

”Valtuusto voi erottaa kunnan, kuntayhtymän tai kuntien yhteiseen toimielimeen valitsemansa luottamushenkilöt kesken toimikauden, jos he tai jotkut heistä eivät nauti valtuuston luottamusta.” Voiko valtuuston ehdotonta ja ohittamatonta päätösvaltaa kunnan asioissa enää selvemmin ilmaista! Valtuusto valitsee ja tarvittaessa erottaa kunnanhallituksen jäsenet. Tätä ei miksiäkään muuta se, että ”Kunnanhallitus ... edustaa kuntaa ja käyttää sen puhevaltaa.” (23 §).

Näin kuntalaki asian näkee: valtuusto päättää kunnan asioista.. ☺

Oliko ihan pakko?

Helsingin kaupunki on upporigas. Perustan rikkaukselle loi jo aikoinaan se, että Helsinki sai kruunulta lahjoituksena kaikki kaupungin alueella olevat maat. Valtaisan omaisuuden lisäksi kaupungin kassa suorastaan pursuu joutilasta rahaa.

Kaupunginvaltuustolla ja kaupunginhallituksella on ensimmäisenä tehtävänä oivaltaa tämä aapistotuuus: RAHASTA EI OLE PULAA, sitä päinvastoin riittää hyvin kaikkeen välttämättömään. Hyvinvointipalvelujen leikkaukset ovat aiheutuneet aivan muusta kuin rahapulasta.

Älkää hyvät ihmiset uskoko, kun ”asiantuntijat” selittävät, että ”rahat ei riitä”. Kysykää heiltä, että todellako rahaa ei ole? Oliko aivan pakko:

- ottaa pois vammaispalvelulain mukainen kuljetustuki 3.782 ihmiseltä
- ottaa pois toimeentulotuki 3.958 ihmiseltä
- vähentää asunnottomien asumispalvelupaikkoja 31:llä
- vähentää mielenterveyskuntoutujien asumispalvelupaikkoja 93:lla
- vähentää vanhusten palveluasuntopaikkoja 1.094:llä

TARPEETONTA SÄÄSTÄMISTÄ VÄÄRISSÄ PAIKOISSA

Kaupungin budjetti jatkaa jo monta vuotta jatkunutta säästölinjaa. Vaikka kaupungin menot kuluvan vuoden talousarvioon nähden kasvavatkin, ne eivät ole vuodesta 2002 nousset edes kuntien kustannustason nousua vastaavasti - ts. inflaatio on syönyt näennäiset korotukset. Kun samalla kaupungille on tullut uusia tehtäviä - mm. hoitotakuusta selviytyminen - on selvää, että palveluja on leikattu. Kun kaupungin menot vuodesta 2004 kasvavat 10 %, kasvavat kaupungin itseltään perimät vuokrat 26 %. Ja mm. näiden korkeiden vuokrien takia siten supistetaan kouluverkkoa ja tiivistetään lapsia päiväkoteihin!

Joitakin esimerkkejä palveluiden heikennyksistä: terveysasemia on lakkautusuhan alla, päivähoitoon on budjetoitu liian vähän rahaa, HKL:n lippujen hintoja korotetaan, toimeentulotuen saajien määrä putoaa vuoteen 2004 verrattuna 4000 hengellä, vammaisten kuljetuspalvelujen saajien määrä putoaa 3800 hengellä. Erityisesti haluan ottaa esille vanhusten huollon. Valtuusto on päättänyt, että vanhusten laitospaikkoja vähennetään ja tilalle tulee vanhusten hoitaminen kotona kotihoidon turvin. Vanhainkoti ja palveluasumisen paikko-

ja onkin vähennetty, mutta kotihoito ei toimi, virkoja sinne ei ole saatu. Jokainen, jolla on kotona asuva huonokuntoinen vanhus lähipiirissään, tietää tämän. Kun tähän maahan on jo saatu oikeus hoitopaikkaan lapsille, mistä syntyisi kansanliike vaatimaan oikeutta hoitoon vanhuksille!

Kaupunki liitelaitoksineen on kuitenkin voitollinen. Useana vuonna on otettu ylimääräistä rahaa Helsingin Energialta, niin kuin kansalaisverkostomme jo pari vuotta sitten ehdotti. Nämä rahat on käytetty kaupungin velanhoitoon. Kaupungilla on saatavia enemmän kuin velkoja. Käytännössä kaupunki on siis velaton. Miksi näitä ylimääräisiä liikelaitosten rahoja ei käytetä palveluihin. Kaupungin liikelaitoksilla ei ole lainkaan ulkopuolista velkaa. Niiden velkaantuneisuus on 30 %, kun hyvänä tasona suomalaisissa yrityksissä pidetään 60 % velkaantuneisuutta. Kaupunki liikelaitoksineen ja saatavineen muodostaa varakkaan kokonaisuuden, jossa kaupungin talouden hoidolle on muitakin vaihtoehtoja kuin palveluista ja ihmisten elämän ehdoista tinkiminen.

Ritva Pitkänen

Arvon mekin ansaitsemme

ON TULLUT TAVAKSI aika ajoin kuuluttaa keskustelua arvoista. Mikäpä siinä, kunhan emme petä itseämme uskottelemalla, että kaikki muuttuu hyväksi, jos vain saamme kerrotuksi omat arvomme vaikkapa Helsingin kaupungin johtajille. Kyllä he tietävät mitä tekevät. He ovat omat arvonsa valinneet ja toteuttavat niitä jo. Älkää katsoko heidän suutaan vaan heidän tekojaan.

RIIPPUMATON LEHTI HYVINVOINNIN PUOLESTA PAHOINVOINTIA VASTAAN.

PÄÄTOIMITTAJA: Juha Nurmela / TOIMITUS: Helsinki-verkosto / PIIRROKSET: Antti Pietilä / JULKAISIJA: Helsinki-verkosto
POSTIOSOITE: Hesari Moilanen c/o Nurmela, Tinatie 2 B 32, 00440 Helsinki / SÄHKÖPOSTI: hesari.moilanen@pp.inet.fi
INTERNET-OSOITE: koti.omatsivut.fi/prokuntapalvelut / TEKSTIVIESTIT: 040-831 9466
KIRJAPAINO: I-print, Seinäjoki / MAINOSTOIMISTO: H. Moilanen & Partners Oyj

KÄRSIMYSTARINOITA HELSINGISTÄ

Voihan Räihä!

HELSINGIN KAUPUNGIN sosiaalivirasto lähetti 24.1.2006 vaikeavammaisten kuljetuspalvelun asiakkaille uudet ohjeet. Aiemmat kun sisälsivät ”sekä puutteellista että virheellistä tietoa”. Kyseessä ei siis ollut esimerkiksi jonkin EU-direktiivin tulkinta vaan sosiaaliviraston oma päätös, josta ei pystytty kertomaan asiakkaille oikein. No, sattuuhan sitä.

Uusia ohjeita seurasi projektinjohtaja **Jarmo**

Räihän allekirjoittama kirje. Siinä olikin tavaamista. Se kun ei ollut arkista suomenkieltä vaan kankeaa virkamiesmurretta.

Mitä tarkoittaa ”asiakasohjeistuksen oikeellisuuden varmentaminen”? Entä pitääkö meidän hurrata kun ”ajoneuvovälitysjärjestelmien tekniset ongelmat on nyt tunnistettu”!

Entä sitten tämä: ”pyrimme jatkossa kehittämään palvelua siten, että pikatilausmatkojen määrää voidaan lisätä”? Miten tähän pyrkimykseen sopii se, että ”pikatilausmatkojen” tilausaika on kokemukseni mukaan nostettu 40 minuuttiin entisestä 15 minuutista? Siihen vielä parikymmentä minuuttia lisää niin voidaan todeta, että tavoite on saavutettu. Kaikki matkat ovat pikatilausmatkoja!

Tekstin ymmärtäminen vaikeutuu, kun käytetään runsaasti moniosaisia yhdyssanoja. Räihän lyhyessä kirjeessä on peräti kymmenkunta kolmiosaista yhdyssanaa. Siellä vilisevät asiakaspalveluhenkilökunnat ja taksimatrustusyöt, kuljetuspalveluohjeet ja ajoneuvovälitysjärjestelmät yhtenä mylläkkänä.

Vaikka eipä sujuvakielinenkään esitys lämmitä hangessa värjöttelevä kyydin odottelijaa, jos autoa ei näy eikä kuulu.

Vaikeavammais- kuljetus- palveluasiakas

(Keksitkö vielä pidemmän
yhdyssanan?)

Mielenterveyden ailahtelevaa arkea

MIELENTERVEYSKUNTOUTUJA tai mielenterveydellisiä ongelmia läpikäynyt ihminen joutuu useimmiten koko elämänsä arvuuttelemaan kuntoon. Näin ollen arvauskeskus eli terveyskeskus tulee myös tutuksi, joskus on kuin herkempi somaattisillekin sairauksille tai ainakin flunssalle, kun on psyyke vähän heikoilla. Onni on jos psykiatrian poliklinikan ja terveyskeskuksen yhteistyö pelaa hyvin tai vaikkapa saumattomasti. Jos ylipäätään olenkaan saa aikaa psykiatriseen avohoitoon, ennen kuin virkavalta reagoi, ja marssii kotiin ja pakko-kyyditys sairaalaan saa vauhtia. Tai sitten vaan roikut elämän syrjässä kiinni ja esimerkiksi nukut luvattoman huonosti, ja koko elämänlaatu kärsii vuodesta toiseen. No, väliaikaista kaikki on vaan...

Miljoonien keräysten ja hyväntekeväisyyskonserttien maassa, joskus järjestetään konsertteja mielenterveysimmenteiden hyväksi, omaisetkin ovat kunnostautuneet. Mielenterveyskuntoutujat eivät vaan ole kovin mediaseksikkääksi koettu kohderyhmä. En, tiedä saadaanko keräyksillä ihmeitä aikaan tai asennekasvatusta kuin piirun verran? Kun

koko yhteiskuntaan tulisi istuttaa ymmärrys ihmisen psyykkiseen haurauteen. ZeroStigma-kampanja kuitenkin osuu suoraan suoneen. Ennakkoluulot istuvat kovassa, mutta päivä paistaa moneen risukasaankin. Eristäminen elämästä ei ole perusteltua. Häpeää on omiksi tarpeiksi muutenkin ilman sosiaalisen häpeän taakkaa.

Samaan aikaan maailmalla tapahtuu hyvin monitasoisia prosesseja, on hirmumyrskyjä ja poliittisia myllerryksiä. Dynaamista tasapainoa ei ole missään. Ja herkimät reagoivat näihinkin hauraalla kosketuspinnalla. Ja meillä Suomessa revitään perusturva. Psykiatrian polin jossain kerroksessa istut jossain välikössä kuin sardiinipurkissa ja latkit vettä lukien aikakauslehtiä eritasoisia, kunnes hoitava henkilö avaa lukitun oven.

Ovissa on tarra, että tiloja vartioidaan. Suurten yksiköiden maailma ei ole pienen ihmisen hallittavissa varsinkaan, jos kaikki muutenkin hajoa päässä.

Satu Ranne

Omaishoitajan huolehdittava omasta kunnostaan

HAASTATELTAVINA OVAT omaishoitajana kesän kynnyksellä tehtävänsä loppuun saattanut omaishoitaja **Taina Zitron**, omaishoitaja **Raija Tuovinen** ja hänen puolisonsa omaishoidettava **Olavi "Olli" Tuovinen**. Heitä haastatteli "Vanhuudessa on tulevaisuus" -projektin työntekijä diakoni **Tiina Pasanen** Vartiokylän seurakunnasta.

Alzheimer vei miehen

Miehensä omaishoitajana ollut Taina Zitron: mieheni Onnin sairastuttua minun piti itse ottaa aktiivisesti selvää asioista. Hän koki saaneensa eniten apua Alzheimer-liiton asiantuntevalta henkilöstöltä. Tainan miehen sairastuttua kesti noin vuoden ennen kuin saatiin diagnoosi. Omaishoitajana Taina ehti olla pari vuotta kunnes Onni kuoli kesäkuussa 2005.

Hierontaa ja aspiriinia

Olavi Tuovinen: "Käsieni jäykkyyttä hoidettiin kauan työperäisenä ammattitautina. Suunnittelijan työssäni tein monta vuotta tarkkoja piirustusviivoja ja siinä myös kädet väsyivät. Hoidot, hieronta ja aspiriini, olivat aivan asianmukaisia sen hetken tietämyksen mukaan. Lopulta lääkäri osasi yhdistää jäykkyyteni ja väsymykseni ja toimitti minut asianmukaisiin neurologisiin jatkotutkimuksiin, joiden perusteella pystyttiin tekemään Parkinson-diagnoosi. Onnekseni!" Raija Tuovinen sai tietoa julkaisuista, kuten Parkinson-lehdestä.

Kahvirahoja

Olavin sairauden pahenemisen myötä Raija on ol-

lut virallisesti omaishoitajana viimeiset pari kolme vuotta. Tuona aikana hän on saanut omaishoitajalle kuuluvan rahallisen korvauksen. Raijan mielestä on kyse lähinnä kahvirahoista. Raijan lakisääteinen oikeus vapaapäiviin on tullut omaishoitajan statuksen myötä.

Kodinhoitoapua

Taina olisi toivonut pidempiaikaista kodinhoitoapua. Kodinhoitaja olisi joko ollut hänen miehensä hoitaja tai aivan oikeasti auttanut heitä siivoamalla kotia, jotta hän olisi itse saanut olla miehensä kanssa. Tämä vaihtoehto olisi Tainan mielestä antanut hänen miehelleen mahdollisuuden olla pidempään kotona. Näin olisi voitu kenties välttää suurta ahdistusta miehelle aiheuttaneet intervallihoidot.

Raija huomauttaa tässä vaiheessa sen yhtälön mahdollisuudesta, että ammattihenkilö olisi vuorokauden ympäri työssä jossain kodissa. Myös työntekijällä on lakisääteiset tauot. Kuten ei ole laita omaishoitajan! Taina sai joskus taistella naarasleijonan lailla, jotta hänen miestään olisi kohdeltu asianmukaisesti. "Vaimo vaatii tutkimuksiin!" luki hänen miehensä Onnin läheteessä.

Oikeus omaan elämään

Omaishoitajalla tulee olla oikeus omaan elämäänsä, ettei elettäisi vain hoidettavan omaisen ehdoilla, kertovat Taina ja Raija kuin yhdestä suusta. Molemmat rohkaisevat muita omaishoitajia omaan aikaan vaikka oveluuttakin siinä tarvitaan. Sekä suhteessa omaiseen, että myös virkamiehiin!

Tiina Pasanen

Helsinki perii kiskurivuokria omiltaan

Eivätkö terveyskeskukset, päiväkodit ja sairaalat toimikaan kaupungin omissa tiloissa? Eikö omissa tiloissa toimiminen ole edullisempaa kuin vuokrata tiloja vapailta markkinoilta? Mitä ovat sisäiset vuokrat ja miksi ihmeessä niitä peritään? Helsingin seurakuntayhtymän yhteiskunnallisen ja aikuistyön pappi **Raija Korhonen** haastatteli Helsingin kaupungin tarkastuslautakunnan jäsentä, KTM **Lea Krankia**.

Mitä ovat sisäiset vuokrat? Pystyykö maallikko löytämään ne kaupungin budjetista?

LK: Suuri osa kaupungin hallintokuntien maksamista vuokrista on sisäisiä vuokria. Budjetin käyttötalousosasta kunkin hallintokunnan kohdalta löytyy sen maksettavaksi budjetoitu vuokratulo. Kohdasta 2 21 "Kiinteistölautakunta ja -virasto" voi lukea, että vuonna 2005 on hallintokunnilta tarkoitus periä kaupungin sisäisiä maanvuokria 48 miljoonaa euroa ja sisäisiä tilavuokria 191 miljoonaa euroa.

Miksi kaupunki päätti ryhtyä perimään itseltään sisäistä vuokraa? Kuka siitä päätti ja millaisin perustein?

LK: Kaupunginhallitus päätti kiinteistötoimen apulaiskaupunginjohtajan esittelystä 4.10.1993, että sisäiseen vuokraukseen siirrytään 1.1.1994 alkaen. Päätöksen mukaan kaupungin maa- ja vesialueet sekä rakennusomaisuus, lukuun ottamatta liikelaitosten rakennuksia, siirtyivät kiinteistölautakunnan hallintaan. Kiinteistöviraston kiinteän omaisuuden hoidolle asetettiin silloin 3% nettotuottotavoite ja todettiin, että rakennettujen kiinteistöjen ja huonetilojen vuokran perusteena on käypä markkinavuokra.

Sisäiseen vuokraukseen siirtymisen ta-
voitteena oli päätöksen perustelujen mu-
kaan

- kiinteän omaisuuden yhtenäinen hallinto,
- taloudellisuuden parantaminen ja kiinteän omaisuuden kustannusten näkyminen kaupungin palvelujen tuottamisessa sekä
- kiinteistöhallinnon ja taloudellisten ohjauskeinojen hyväksikäyttäminen kaupungin suunnitelmien toteuttamisessa ja vielä kilpailulainsäädännön huomioonottaminen.

Onko sisäisille vuokrille vaihtoehtoa?

Miten selvittiin ennen?

LK: Ei vain Helsingin, vaan monien muidenkin kuntien ja valtion tilahallinnon piirissä omaksuttiin 1990-luvun alkupuolella ajatus julkisesta maa- ja rakennusomaisuudesta sijoituksena, ”kiinteistösalikkuna” ja välttämättömyydestä saada sille samankaltaista tuottoa, kuin yksityisellä sektorilla. Sisäiseen vuokraukseen siirryttiin valtionkin piirissä vuodesta 1994 alkaen. Siihen liittyvää Rakennushallituksen alasarjoja ja valtion kiinteistöomaisuuden yhtiöittämistä seurannaisvaikutuksineen on tarkastellut Leena Eräsari esim. kirjassaan Julkinen tila ja valtion yhtiöittäminen.

Ennen vuotta 1994 kaupungin maa- ja rakennusomaisuus oli jakautunut kiinteistövirastolle ja muille hallintokunnille, jotka maksoivat 3% vuotuista korkoa hallinnassaan olevien maa-alueiden ja rakennettujen kiinteistöjen kirjanpitoarvosta. Silloin 10,3 miljardia markkaa maaomaisuuden kirjanpitoarvosta ja rakennusten koko 9,6 miljardin markan kirjanpitoarvo oli koron piirissä. Vuoden 1994 alusta lukien kiinteistöviraston hallintaan siirtyneitten maa-alueiden arvo korotettiin 18 miljardiin markkaan ja rakennettujen kiinteistöjen 13,5 miljardiin markkaan. Tälle korotetulle kiinteistöomaisuuden arvolle sitten asetettiin 3% nettotuottotavoite, joka vuonna 1994 oli yhteensä 945 miljoonaa markkaa.

Tämä on yritysmaailmasta lainattua ajattelua, joka ei sovi sellaisenaan julkisen sektorin palvelutuotantoon. Kaupunkiorganisaatio on olemassa tuottaakseen asukkaille heidän ”tilaamansa” palvelut, ei elääkseen omaa elämäänsä ja tuottaakseen voittoa.

Olen kuullut, että Myllypuron sairaalaan voitaisiin heti palkata 50 henkilöä lisää töihin, jos sen ei tarvitsisi maksaa sisäisiä vuokria, vain kulunsa. Onko tässä perää?

LK: En tiedä, paljonko juuri Myllypuron sairaala maksaa vuokraa, koska tällaisia yksityiskohtia julkaistu budjetti ei sisällä. Jos kuitenkin sisäistä vuokraa alennettaisiin ja alennusta vastaava summa jäisi käytettäväksi hallintokunnan muihin kuluihin, se voisi käyttää summan vaikka lisähenkilöstön palkkaamiseen. Siinä tapauksessa kaupunkikonsernin sisäisen erän sijasta syntyisi todellista, konsernin ulkopuolelle maksettavaa kulua, mikä lisäisi kaupungin rahoitusaliääntä.

Maksavatko keskustassa sijaitsevat terveyskeskukset ja virastot enemmän vuokraa kaupungille kuin lähiöissä olevat? Vapailla markkinoillaan vuokrataso laidoilla on toista kuin keskustassa. Kuka päättää sisäisten vuokrien vuokra-

Raija Korhonen

tason ja millaisin perustein?

LK: Sisäiset toimitilavuokrat määräytyvät edelleen käyvän markkinavuokran perusteella, joten sijainti vaikuttaa vuokran suuruuteen. Kiinteistövirasto tekee vuokrasopimukset hallintokuntien kanssa ja neuvottelee ehdoista. Neuvotteluvarama hallintokunnille ei kuitenkaan jää juuri lainkaan, koska kaupungin hallituksen aikoinaan vahvistamat vuokrausperiaatteet ovat niin tiukat.

Näyttäisi siltä, että eri hallintokunnat ovat eriarvoisessa asemassa sen suhteen, mitkä mahdollisuudet niillä on saada oikeita, ulkopuolisia tuloja esim. käyttömaksuja. Miten vaikkapa kouluvirastolle kompensoidaan sitä, että se joutuu maksamaan sisäistä vuokraa kaupungille? Koulutuksestahan ei tule tuloja.

LK: Jos katsotaan kaupungin hallintokuntien budjetteja, nähdään, että varsinaisia lakisääteisiä ja muita välttämättömiä palveluja kaupunkilaisille tuottavat hallintokunnat Sivistys- ja henkilöstötoimi (eli koulutus ja kulttuuri) sekä Sosiaali- ja terveystoimi käyttävät suurimman osan koko budjetista ja niiden omat budjetit ovat alijäämisiä.

Ylijäämää kertyy lähinnä Kiinteistölautakunnalle ja -virastolle sekä liikelaitoksille, jotka tulouttavat ylijäämää kaupungin budjettiin tuottotavoitteen tai peruspääoman tuoton nimellä.

Kaupungin talous on tietenkin kokonaisuus ja lopullinen yli- tai alijäämä muodostuu kaikkien hallintokuntien tulosten summana. Säästö- tai tuottotavoitteita asetetaan kuitenkin hallintokunnittain sisäisiä ja ulkoisia tuloja ja menoja selvästi erittelemättä siten, että valtuusto ei saa selkeää kuvaa kokonaisuudesta päätöksentekonsa pohjaksi.

Mihin vuokratulot menevät ja kuka päättää niiden käytöstä? Kustannetaan sisäisillä vuokrilla peruspalveluja?

LK: Sisäiset erät kiertävät kaupungin sisällä laskennallisesti virastosta toiseen, vuokrana yhdeltä virastolta kiinteistövirastolle, sieltä tuottotavoitteen tuloutuksena edelleen jne. Ne eivät kulje organisaatiossa koko matkaa ”korvamerkittyinä”. Kaupungin talous on kokonaisuus, lopullinen yli- tai alijäämä on kaikkien virastojen toiminnan tulos. Budjettia laadittaessa pitäisi valtuuston kuitenkin pystyä tietoisesti päättämään, mihin rahat lopulta halutaan käyttää, eli osoittaa kullekin virastolle määrärahat juuri sen omaa toimintaa varten, eikä toiseen virastoon siirrettävää katetta varten

Maksaako myös kiinteistövirasto

Lea Krank

itselleen sisäistä vuokraa? Miten perustellaan sitä, että kaupungin yhden viraston työntekijät saavat tulospalkkausta?

LK: Kiinteistöviraston eri osastot maksavat sille vuokraa, ne näkyvät viraston budjetissa kohdassa vuokratulot. Tulospalkkaus on käytössä muissakin virastoissa, mutta maksamiskriteerit ovat erilaisesta toiminnasta johtuen erilaisia. On selvää, että sellainen virasto, johon syntyy ylijäämää, voi paremmin maksaa tulospalkkiota, kuin alijäämäinen. Tässä eri virastojen työntekijät ovat eri asemassa. Kaupungin kannalta ei ole myöskään tarkoituksenmukaista, että kaupunkikonsernista maksetaan ulos tulospalkkiota, jos se määräytyy sisäisten erien tuottaman ylijäämän perusteella.

Mitä vuokraaja saa vuokranantajalta vastineeksi - maksetaanko vuokratuloilla ko. kiinteistöjen korjaukset ja perusparannukset?

LK: Vuokralaishallintokunta voi huolehtia kiinteistön ylläpidosta ja huollosta itse tai ostaa sen kiinteistövirastolta, jolloin se maksetaan vuokran yhteydessä. Perusparannuksen katsotaan nostavan kiinteistön arvoa, joten sen perusteella vuokra yleensä korotetaan riippumatta siitä, kuka remontin teki.

Miten pitkiä vuokrasopimuksia kaupunki on tehnyt omien virastojensa kanssa? Onko pitkien vuokrasuhteiden alennuksia ja millaisia irtisanomisaikoja noudatetaan? Voisiko esim. Alppilan sosiaalipalvelutoimisto sanoa irti vuokrasuhteensa kaupunkiin (tai pitäisikö sanoa, että kiinteistövirastoon) ja voisiko se vuokrata tiloja vaikkapa Kalliolan setlementiltä, jos se tarjoaisi niitä kaupunkia halvemmalla?

LK: Vuokraehdoista neuvotellaan, mutta pääasiassa pyritään tekemään pitkiä eli 10 vuoden sopimuksia, joiden irtisanomisaika vaihtelee kuukaudesta yhteen vuoteen. Erikoisrakennusten, esim. teattereiden ja museoiden osalta voidaan periaatteessa soveltaa ns. maksukykyyn suhteutettua vuokraa (siis kuinka suuria tuottoja käyttäjä pystyy tuottamallaan palveluilla

hankkimaan). Miten tätä ehdotetaan soveltaa: Kulttuuriasiainkeskus maksaa kuitenkin vuokria lähes 30% kaikista menoistaan, Kaupunginmuseo lähes 40 % ja nuorisotoimikin 23 %!

Sisäiseen vuokraukseen siirryttäessä korostettiin, että hallintokunta voi vapaasti päättää, vuokraako se kaupungin omistamia tiloja vai ulkopuolisen omistamia tiloja, jos niiden vuokra on halvempi.

Tähän sisältyy kuitenkin paha väärinym-

märrys: ei ole kaupungin kokonaisedun kannalta lainkaan sama, maksetaanko vuokraa laskennallisesti konsernin sisällä virastolta toiselle vai oikealla rahalla jollekin ulkopuoliselle. Tätä voi verrata tilanteeseen, jossa perheenjäsen maksaisi vuokraa vaikkapa autotallista toiselle perheenjäsenelle. Perheen rahat eivät tästä lisäännä eivätkä vähene, mutta ne vähenevät kyllä, jos autotallin vuokraa ale-
taankin maksaa naapurille!

Mitä tapahtuu kun kaupunki säästää tilavuokrissa esim. lopettaa päiväkodin toiminnan?

LK: Päiväkodit toimivat usein niille erityisesti suunnitelluissa tiloissa, jotka eivät ehkä sovellu muuhun toimintaan. Jos tilat jäävät tyhjiksi, ei todellista säästöä kaupungille synny.

Kaupungin tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa vuoden 2003 toiminnasta oli eräs tähän sopiva esimerkki epäonnistuneesta säästöyrityksestä: Kaupunkisuunnitteluviraston käytössä olevan kiinteistön ullakotilojen rakentamisesta luovuttiin kiinteistöviraston investointisäästöjen vuoksi. Osa liikennesuunnitteluosaston henkilöstöstä oli tarkoitus siirtää ullakotiloihin, mutta nyt osasto on vuokralla viereisessä, ulkopuoliselta vuokratuessa talossa. Investointimenoissa säästettiin 1,9 milj. euroa, mutta käyttömenot kasvoivat 344 000 euroa vuodessa. Kaiken lisäksi liikennesuunnitteluosastolta vapautuneet kiinteistöviraston hallitsemat tilat Aleksanterinkatu 26:ssa ovat nyt tyhjiillään.

Miten korjaisit systeemin ja miten parantaisit budjetin läpinäkyvyyttä?

LK: Tähän on vaikeaa vastata aivan lyhyesti! Nykyisinhän budjettiesityksen tekee kaupungin virkamiesjohto. Siinä esitetään virkamiesten laatimia hallintokuntaakohtaisia laskelmia, joissa virastojen sisäisiä ja ulkoisia erä ei ole eroteltu, esitetään kaupungin tuloslaskelma ilman liikelaitoksia ja niiden kanssa, sekä rahoituslaskelma ilman liikelaitoksia ja niiden kanssa. Lisäksi budjettiin sisältyy erilaisia taulukoita suunnitelluista investoinneista ja eri tahoille maksettavista avustuksista yms. Maallikon on hyvin vaikeaa näiden perusteella muodostaa kokonaiskuvaa kaupungin tulevasta ja menevistä rahavirroista. Budjettiesitykseen sisältyvät arvovalinnat ovat itse asiassa virkamiesten tekemiä.

Olen ajanut sellaista muutosta budjetin laatimisprosessiin, että valtuutetuille esitettäisiin prosessin alkuvaiheessa yksinkertaisessa muodossa laskelma kaupungin odotetavissa olevista ulkoisista tuloista ja tiedossa olevista välttämättömistä ulkoisista, jotta he voisivat tehdä heille kuuluvat arvovalinnat tietoisesti päättämässä käytettävissä olevien rahojen kohdentamisesta eri virastoille ja eri toimintoihin.

Sen sijaan että kaupungin keskushallinto asettaa hallintokuntaakohtaisia säästövaatimuksia esimerkiksi sosiaalilautakunnalle tyyliin, ”jos haluatte säilyttää leikkipuisuustoiminnan, löytäkää budjetistanne joku muu 7 milj. euron säästökohde”, päättäjät katsoisivat kokonaisuutta, mistä kohdasta koko kaupungin budjettia tarvittavat säästöt voitaisiin tehdä vähemmän vaurioin. Se voisi tarkoittaa myös joistakin nykyisistä toiminnoista tai joidenkin ulkopuolisten yhteisöjen suorasta tai epäsuorasta avustamisesta luopumista kokonaan. ☺

Kurja, köyhyä Helsinki?

HELSINGIN KAUPUNKI on myös saanut osansa kuntatalouden kurjistamispolitiikasta. Erityisen kovaa Helsinkiin iski yhtiöverotulo-osuuden pudottaminen v. 2002. Tällöin Helsinki ryhtyi hätäjarrutukseen ja toimeenpani suuret menoleikkaukset ja peruspalvelujen heikennykset. Kaupunkilaiset eivät kuitenkaan kakistele niille näitä heikennyksiä, varsinkaan kun kaupungin omat suunnitelmat näyttivät kaupungin talouden kääntyvän voitolliseksi jo v. 2005. Helsingin prokuntapalvelut verkosto, koululaisten vanhemmat, vanhusten järjestöt ja lukuisat muut tahot ryhtyivät vastarintaan. Vastarinnalla on saatu paljon aikaan: liikelaitosten varoja käytetään nyt avoimesti kaupungin muuhun talouteen, vanhusten palvelukeskusten yksityistämisen torjuttu, Myllypuron sairaalan myyntihanke estettiin, keskusteluilmapiiri on muuttunut peruspalvelujen tärkeyttä korostavammaksi. Prokuntapalvelut-verkosto on osittanut, että kaupungin liikelaitosten suuria voittoja ja runsaita kassavarajoja saa käyttää peruspalveluiden hoitamiseen. Valtuudet vastasivat yksituumaisesti: liikelaitosten voittoja ei saa käyttää, oli heille kerrottu. Ainoa poikkeus vastausten joukossa oli nykyinen kaupunginjohtaja Jussi Pajunen, joka sanoi olevansa verkoston kanssa samaa mieltä siitä, että liikelaitosten voittoja saa käyttää peruspalveluiden hoitamiseen. Tämän sodan jälkeen kaupunginvaltuusto on vuosittain vuodesta 2003 alkaen siirtänyt Helsingin Energian voittoja kaupungin voittovaroihin yht. 260 mrd. €. 100 milj. € siirtoa tekninen lautakunta ehdottaa myös tälle vuodelle. Aikaisempina vuosina valtuusto ei ole saanut päättää varojen käyttökohteesta. Varat ovat menneet rahoituksen hoitoon eli velkojen pienentämiseen.

Helsinki on siis menettänyt, niin kuin muutkin kunnat. Vuonna 2003 sanoimme, että Helsingissä on kyse tilapäisestä tuloksen notkahduksesta. Osoittautui, että valtuusto arvioi talouden kehityksen pahasti väärin. Nousua ei tapahtunutkaan. Menojen lisääminen 100 milj. €:lla vuosittain, niin kuin verkostomme on esittänyt, olisi johtanut n. 200 milj. € vuosittaiseen tappioon. Kuntien välistä kilpailua siitä, kuka menetti eniten, en välitä käydä. Sen sijaan on huomattava, että Helsinki on erilaisessa asemassa kuin useimmat muut kunnat. Sillä on käytettävissään hyvin tuottavan energialaitoksen voitot. Se omistaa maata ja kiinteistöjä eikä siksi joudu kustantamaan toimintaansa maan korkeimmilla markkinavuokrilla. Tosin säästöjä yhä useammin perustellaan kiinteistökulujen korkeudella. Kaupunki ei myöskään ole pahasti velkaantunut, päinvastoin kuin usein väitetään. Kaupungilla on taloudessaan joustokohtia, joilla esittämämme menonlisäykset voitaisiin rahoittaa.

Jos kaupunki ei ole kurja ja köyhyä, niin sen sijaan kaupunkilaiset kurjistuvat. Kaupungin menojen kasvu viime vuosina ei ole vastannut edes kuntien menojen hintatason kasvua.

Sairaat ja vanhukset vai lainat?

Kaupungin verotulot ja valtionosuudet ovat nousseet vuodesta 2004. Kaupungin tulos ilman liikelaitoksia on 39 milj. € tappiollinen. Liikelaitokset mukaan laskettuna voitto on 124 milj. €, mistä valtaosa tulee Helsingin Energiasta. Energian kehitys lähivuosina lienee samanlainen eli lisää rahaa sieltä

löytyy. Tämä raha voitaisiin käyttää palveluleikkauksen perumiseen.

Kaupunki käytti talousarvioon sisällyttömään ylimääräisen 100 milj. € tulonsa Helsingin Energialta lainojen hoitoon. Talousarvioon merkittyä uutta lainaa ei nostettu ja vanhoja maksettiin takaisin. Kaupungilla on saatavia liikelaitoksilta ja omistamiltaan asunto- ja kiinteistöyhtiöiltä n. 400 milj. € enemmän kuin sillä on pitkäaikaista velkaa. Saatavat ovat siis liikelaitoksilta ja yhtiöiltä, jotka lyhentävät niitä joka vuosi riihikuivalla rahalla kaupungin kassaan. Niin kauan kuin näitä saatavia on enemmän kuin kaupungilla on takaisinmaksettavia velkoja, ei kaupungin rahoituksessa on huolen aiheita. Lisäämällä velkoja saatavien tasolle voitaisiin siis rahoittaa usean vuoden vaje budjetissa. Kaupunki budjetoitain lainansa vuonna 2003 lähes 900 milj. euroon. Näin korkealle lainakanta ei koskaan nousut. Vuonna 2003 jätettiin nostamatta 200 milj. € budjetoitua lainaa pääasiassa Helsingin Energian turvin.

Jos Helsingin Sataman uuden sataman rakenusinvestointia rahoitettaisiin enemmän velkarakalla, käyttövaroja saataisiin vielä lisää. Sataman kassavarat ovat tilinpäätöksessä yli 100 milj. €. Lisäksi kaupungin omat kassavarat ovat suuret. Kaupungin kassassa oli ilman liikelaitoksia tilinpäätöksessä n. 450 milj. €. Tämä vastaa n. 50 päivän menoja. Kun verotulot kassaan kertyvät kuukausittain, voitaisiin kassavarajoja pienentää nykytasosta. Kaupunkilainen, jolla on kuun lopussa käyttötilillä yli puolentoista kuukauden palkka, pitäisi itseään varsin maksukykyisenä kansalaisena.

Tässä on siis esitetty useita joustokohtia: Energian voitot, kaupungin oman lainanotto, kaupungin kassavarojen pienentäminen, uuden satamainvestoinnin lainoittaminen. Yhdistelemällä näitä toimia kaupunki voisi lisätä menojaan 100 milj. € vuodessa varovasti arvioiden 9 vuoden ajan. Ainakin kaupungin ylimmän johdon tulisi esitellä valtuuston ratkaistavaksi eri vaihtoehdot. Totta on, että tätä pitemmällä tähtäimellä, jos kehityksen suunta ei muutu, kaupungin tulot ja varat eivät riitä menojen maksamiseen. Tänä aikana ehtii jo kansalaisten toiminnan tuloksena valtion budjetin kautta vaikuttavat valtionosuudet ja verotulot kasvaa, ainakin mikäli se meistä riippuu. Talous kasvaa ja työllisyys paranee ja kertyneitä velkoja voidaan maksaa takaisin. Me olemme valmiita toimimaan, nyt tarvitaan päättäjiltä rohkeutta ja arvovalintoja. Hoidetaanko Helsingissä sairaat ja vanhukset vai lainat?

Ritva Pitkänen

Ajatusleikki

Mihin 100 milj. € riittää?	Milj. €	
Terveyskeskuslääkäreitä	150	11
Sairaanhoitajia	300	11
Opettajia	100	4
Kirjoja	200.000	6
Vanhusten palveluasuntoja	150	4
Vanhainkotipaikkoja	150	6
Päihdehuoltopaikkoja	50	2
Toimeentulotuen saajia	2500	5
Päivähoitopaikkoja	100	1
Lastentarhanopettajia	100	3
HKL paikkakilometrejä		9
HKL lipunalennukset	25 %	26
Yhteensä		87

SADAN MILJOONAN PLÄJÄYS

ELI MITÄ LISÄBUDJETILLA SAISI

SAIN TEHTÄVÄKSENI panna menemään 100.000.000 €, siis sata miljoonaa euroa. Tämä on se summa, jolla helsinkiläisten peruspalveluja on kuristettu monena vuonna. Helsingin kaupungilla on rikkaat ja tuottoista liikelaitokset. Niiden taloutta ei hoideta niin, että niiden omistajat, helsinkiläiset, hyötyisivät liikelaitosten toiminnasta mahdollisimman paljon. Liikelaitoksilta voitaisiin siirtää 500 milj. € kaupungin palvelujen rahoittamiseen. Tämän siirron jälkeen liikelaitokset eivät vielä olisi sen velkaisempia kuin vahvat suomalaiset yritykset. Näin toteaa liikelaitosten konsultti **Bo-Erik Ekström** kirjoittamassaan raportissa "Pelastakaa Helsinki". Raportin julkaisija on Elinkeinoelämän valtuuskunta, ei siis varsinaisesti mikään asukkaiden yhteenliittymä. Sadan miljoonan vuosivauhdilla rahaa riittäisi viideksi vuodeksi.

Tässä vaiheessa moni kysyy, että mistä rahat viiden vuoden kuluksi otetaan. Mutta liikelaitokset tuottavat edelleen, talous elpyy, verotulot kasvavat, eduskunta vaihtuu...

Nyt panen menemään

Ryhdyin kuluttamaan rahaa. Ajattelin käyttää sen henkilöstön palkkaukseen. Palkkaamalla lisää lääkäreitä, sairaanhoitajia ja opettajia voitaisiin terveydenhuollon hoitoon pääsyä ja henkilökunnan työmäärää helpottaa ja lisätä opetukseen tunteja tai pienentää ryhmäkokoja. Päivähoitoon tarvittaisiin väkeä ettei tarvitse rauhata lapsia aamuvarhaisella kausihoitoon. Vanhukset tarvitsivat hoitopaikkoja ettei tarvitse virua yksin kotona lääkkeillä huumatuina, sulakkeet pois päältä ja ovi takalukossa karkailun takia, kuten kamalimmat tarinat kertovat. HKL on joutunut supistamaan vuorojaan ja reittejään rahapulan takia ja vähentänyt väkeä. Kirjastoissa ei kokoelmia pystytty laajentamaan. Onhan niitä rahareikiä.

Alku sujui helposti

Voidakseni kuluttaa sata miljoonaa minun piti selvittää, mitä mikin maksaa. Monta hyödyllistä tietoa, kuten vanhusten ja lasten hoidon kustannukset päivää kohden, sain kaupungin budjettikirjasta. Soittamalla opetusvirastoon sain hetken penkomisen jälkeen tietää, paljonko yhden opettajan palkkaaminen maksaa kaupungille vuodessa.

...mutta sitten enää ei

Terveydenhoidon henkilökunnan palkkakustannukset olivatkin sitten ongelma. Parin kymmenen

soiton jälkeen, kun puhelut olivat välillä väärässä vaihteessa ja siirrettäessä katkeilivat eikä kukaan oikein tiennyt kenelle asia kuuluu. Ei mikään ihme, että vastauksen löytäminen kesti, onhan terveysviraston hallinto keskitetty ja virtaviivaistettu. Lopulta löysin oikean henkilön. Häneltä sain heti ystävällisen vastauksen.

50 lääkäriä, 100 sairaanhoitajaa, 50 opettajaa...

No, kun kustannukset olivat selvillä, ei muuta kuin kuluttamaan. Palkkasin ensin varovasti 50 lääkäriä ja 100 sairaanhoitajaa ja 50 opettajaa ja perustin hoitopaikkoja vanhuksille 100 ja lapsille 50. Ajattelin, että kyllä tämä asukkaita jo helpottaa. Mutta rahaa oli kulunut tässä vaiheessa vasta 20 milj.

Pitkän pyörittelyn jälkeen päädyin seuraavaan: Jos kaupunki palkkasi 150 lääkäriä ja 300 sairaanhoitajaa ja 100 opettajaa ja 100 lastentarhanopettajaa ja perustaisi 150 palveluasuntopaikkaa ja 150 vanhainkotipaikkaa ja 50 päihdehuoltopaikkaa ja maksaisi toimeentulotukea 2500:lle uudelle saajalle ja lisäisi päivähoitopaikkoja 100 ja ostaisi 200 000 uutta kirjaa kirjastoihin ja lisäisi HKL:n matkatarjontaa 5 % ja alentaisi HKL:n lipunhintoja 25 %, olisi kulunut vasta niukasti 90 milj. €. Kyllä lopullikin rahalle käyttöä löytyisi.

Totta toinen puoli

Veikkaan, että tämä ei olisi järkevin tapa jakaa nuo sata miljoonaa euroa. Osoittaapahan laskelma kuitenkin, miten paljon tällä summalla voidaan tehdä. Ja jotenkin tuntuu, etteivät vaikutukset jäisi vain palveluiden parantamiseen. Tulisi lisää työpaikkoja, verotulot lisääntyisivät, nelihenkinen lapsiperhe voisi kuluttaa pelkästään HKL:n lippujen hinnan alennuksella 30 € kuukaudessa muuhun. Uusi kaupunginvaltuusto voisikin ensi töikseen päättää, miten nuo 100 milj. € käytettäisiin. Siitä vaan lisäbudjettia laatimaan!

Runsauden sarvi vai puute ja kurjuus?

Tämä ajatusleikki saa heti tummempia sävyjä, kun muistaa, että samat sata miljoonaa euroa on jo useana vuonna leikattu peruspalveluista. Kuka mahtaa saada samat hurmokselliset värinät leikkauksista, jotka minä sain lisäbudjetista?

Hesan Moilaska
tutkiva journalisti

Mikko Lehtovirta osallistui **Lea Krankin** pitämälle kuntatalouden peruskurssille. Hän on koennut muistilistan perusasioista, joita uuden valtuutetun tai kunnan asioiden hoidosta kiinnostuneen pitäisi tuntea, jotta osaisi tehdä virkamiehille ja kaupunginhallitukselle oikeat kysymykset.

OPI PERUSASIAT!

1. Lue lakia. Sähköisen viestinnän aikakaudella tiedonhankinta on vaivatonta. Kuntien hallintoa koskeva yleinen lainsäädäntö löytyy Kuntalaista (17.3.1995/365) ja Hallintolaista (6.6.2003/434). Nämä, samoin kuin kunnan lakisääteisiä perustehtäviä määrittelevä lainsäädäntö, ovat kokonaisuudessaan luettavissa internetin kautta osoitteessa www.finlex.fi. Lainsäädännöstä on myös paljon tietoa Suomen Kuntaliiton ylläpitämällä sivustolla www.kunnat.net.

Kuntalain osalta kurssilla käytiin tiiviiseen tahtiin läpi sen luvut 1: Yleiset säännökset, 2: Valtuusto (13§, 14§), 3: Kunnan muu hallinto (16§, 17§, 23§, 24§) 4: Kunnan asukkaiden osallistumisoikeus (27§, 28§, 29§), 5: Luottamushenkilöt (32§, 43§), 7: Kunnan hallintomenettely (53§), 8: Kunnan talous (65§-70§), 9: Hallinnon ja talouden tarkastus (71§-75§) sekä 10: Kuntien yhteistoiminta (83§).

Hallintolain osalta käsiteltiin I osa Yleiset säännökset, luvut 1: Lain tarkoitus ja soveltamisala (1§, 2§) ja 2: Hyvän hallinnon perusteet (6§ - 9§), II osa Hallintoasiain vireilletulo ja käsittely viranomaisessa, luvut 4: Asiakirjan lähettäminen viranomaiselle ja hallintoasiain vireilletulo (22§), 5: Asian käsittelyä koskevat yleiset vaatimukset (23§) sekä 7: Asian ratkaiseminen (43§-46§).

Lisäksi perehdyttiin lakiin kunnan talouden vakuuttamisesta ja kuntaselvityksestä (15.7.1994/658), luvut 1: Yleiset säännökset, 2: Kunnalle myönnettävät valtion tuet (2§) ja 3: Kuntaselvitys (11§-14§).

Lakitekstejä ei tässä ole tarkoituksenmukaisista referoita: edellä mainitut tekstinosat lukee alle 10 minuutissa, minkä jälkeen maallikkokin katselee ympärillään tiedostavammin silmin.

2. Perehdy käsitteisiin. Kuntaliitolla on paljon materiaalia, joka sopii aloittelevalle luottamushenkilölle.

- **Kunnat.net** - Kirjakauppa (www.kunnat.net > Kauppapaikka > Kirjakauppa):
- **Luottamushenkilön opas** -sarja
- **Kommunekonomin - nyckeln till ekonomisk planering**. 2004. ISBN 951-755-913-5
- **Kuntatalous** - monen muuttujan summa. Myllyntaus Oiva (Toim.).2004. ISBN 951-755-906-2
- **Toimiva kunta**. Vahermo Martti (Toim.). 2004. ISBN 952-9843-16-X Lisäksi sivulla on monia ilmaisia verkkokirjoja.

3. Lue raportit. Tutustu kotikuntasi talouden raportointiin. Esimerkiksi Helsingin kaupunginkanslian sivuilta osoitteessa www.hel.fi/kkansl/julkaisut.htm löytyy tilinpäätöksiä, talousarviota ja vuosikertomuksia. Tällä hetkellä, mikäli haluaa tyytyä ainoastaan internetin kautta tarjolla olevaan tietoon, voi kotiläksynä tehdä mm. seuraavasti:

- Lue 2004 talousarvion otsikot (www.hel.fi/kkansl/julkaisut/Talousarvio2004/)
- Lue sen jälkeen Helsingin vuosikertomus (www.hel.fi/kkansl/julkaisut/Helsinki_2003.pdf)
- Katso sen jälkeen talousarvion sisältöä ja kiinnitä huomiota seuraaviin lukuihin:

Menot: Toimintamenot, henkilöstö, ostot (tavarat, palvelut), toimitilakulut

INVESTOINNIT

rakennushankkeet, korjaukset, hankinnat

RAHOITUS

rahoituslaskelma, ottolainat, antolainat

- Katso, erotatko kunnan raportoinnista, kuinka paljon rahaa kuntaan tulee sisään, paljonko se maksaa ulos, ja kuinka paljon rahaa liikkuu sisäisessä laskutuksessa
- Kunta on iso kokonaisuus mutta pohjimmiltaan kyse on yhteen- ja vähennyslaskuista ja logiikasta, jota tavallinen aikuinen henkilö, perhe tai muu yhteisö käyttää arvioidessaan omien varojensa riittävyyttä

4. Harjoittele. Tee oman kotikuntasi budjetti aloittaen tyhjältä pöydältä. Tarvitset seuraavat työvälineet:

- Tiedon käytettävissä olevista tuloista
- Käsityksen siitä, mihin rahojen tulisi riittää
- Käytettävissä olevat tulot.

Kunta saa tulonsa veroina, valtionosuuksina ja maksutuloina. Arvion verotuloista saat käyttämällä seuraavia tietoja: Asukasluku, Ikäjakautuma, Kunnallisveroäyri. Verotuloihin kuuluvat myös Kiinteistovero ja Koiravero

Kun olet saanut käsityksen siitä, paljonko kunnalla on tulevana vuonna käyttövaroja, katso, kuinka ne riittävät lakisääteisiin kunnan tehtäviin.

Kun olet saanut budjettiluonnoksen valmiiksi, tutustu uudelleen oman kuntasi talousarvioon / talousarvioesitykseen ja tarkastele eroja. Niitä on vääjäämättä tullut sitä enemmän, mitä isompi ja moniulotteisempi kuntasi talous on. Jäikö suunnitelmasasi rahaa harkinnanvaraisiin tehtäviin?

5. Lopuksi. Kunnallisena luottamushenkilönä tai aktiivisena kuntalaisena toimiessasi muista:

- Ota selvää ja kysy, kun et ymmärrä tai tiedä
- Muista että olet oikeutettu saamaan käytännössä kaiken kuntaa koskevan tiedon, jonka tarpeelliseksi katsot
- Katso kokonaisuuksia, ulota havainnointiasi hallintokuntien raamien ulkopuolelle!
- Luota maalaisjärkeen
- Muista, että kunta on pohjimmiltaan kuntalaisten yhteinen kassa, johon he antavat rahaansa saadakseen ensisijaisesti tärkeiksi tunnustetut peruspalvelut

Mikko Lehtovirta

KÄYTTÖTALOUS

Tulot: Verotulot, Valtionosuudet, Maksutulot

Ennaltaehkäisevä työ säästää sairaanhoidossa

Mikäli sosiaali- ja terveydenhuolto jätetään markkinavoimien vietäväksi, se on osoitus siitä, ettei ihmisarvoa ole ymmärretty. Päättäjien tulisi asettaa menot tärkeysjärjestykseen. Hyvä taloudenhoito ei tuhlata, säästää oikeaan aikaan oikeissa kohteissa ja ennakoii tulevaa.

Lapset ja ennaltaehkäisevä terveydenhuolto

Meillä on mahtava neuvola- ja kouluterveydenhuoltoverkosto ennaltaehkäisevässä työssä. Se tavoittaa lähes kaikki lapset. Kuitenkin suuri osa lapsista voi pahoin.

Terveydenhoitajilla ei ole sijaisia koulutusta tai lyhytaikaista sairautta varten. Hoidettavia lapsia kouluterveydenhoitajaa kohden on 800 - 1000. Lisäksi hänen työnsä saattaa jakautua useaan kouluun, jolloin mm. oppilashuoltokokousten määrä moninkertaistuu.

STAKESin ohjeen mukaan kouluterveydenhoitajaa kohti saisi olla enintään 600 oppilasta ja siinäkin on vielä otettava huomioon oppilaiden ikä ja koulujen määrä.

Miten työntekijä jaksaa tässä tilanteessa ja miten oppilaat saavat riittävän tasokkaan hoidon. Entä miten on aikaa olla riittävästi yhdessä vanhempiin?

Vanhukset vaikeuksissa

Pienessä kotikunnassani Pohjanmaalla vanhusten hoidossa on suuri ero Helsinkiin verrattuna. Vanhuksille on maalla riittävästi hoitopaikkoja ja palveluja kunnan mukaan. Myös henkilökuntaa on riittävästi. Helsingissä erityisesti vanhusten kotihoidon tilanne on surkea.

Kirsti Olli-Linden

Kaupunki kikkailee

LAIN MUKAAN PÄIVÄKOTIRYHMISSÄ tulee olla yksi hoito- ja kasvatustuvastuussa oleva henkilö seitsemää 3-6-vuotiasta lasta kohden, nuoremilla yksi aikuinen neljää lasta kohden. Mutta mihin tällä määrityllä voidaan joutua, kun ensisijaiseksi tavoitteeksi tulee tehokkuus ja rahan säästäminen, eikä varhaiskasvatuksen ylevät ja lasten parhaaksi luodut pedagogiset periaatteet?

Lasten määrä on toisinaan päiväkotiryhmissä vähäisempi kuin lain sallima enimmäismäärä, ainahan sattuu sairastumisia ja lapsia on lomalla tai joskus mummolassakin. Miten tällainen ”kannattamattomuus” korjattiin? Lakia ei suoranaisesti rikottu, vaikka lapsia sijoitettiin ryhmiin entistä enemmän. Tästä tuli käytännössä uusi normi laillisuuden rajoille. Lakia rikotaan, jos kaikki lapset ovat paikalla.

Jotta saataisiin päiväkotien käyttöprosentti säilymään reilusti yli 90%, on ryhmät täytetty jopa 105%:sti. Tästä annettiin ohjeistus päiväkotien johtajille. Seurasi parikin kantelua eduskunnan oikeusasiamiehelle, että Helsinki kiertää määräyksiä ja voiko näin toimia? Vastaus kuului yksiselitteisesti, että ryhmiä ei saa ylityttää. Ottiko Helsinki onkeensa? Päiväkoteihin ilmoitettiin, ettei tästä lähtien saa käyttää prosenttilukuja, vaan aikuisten ja lasten suhdeluvun tulee olla kohdallaan. Oikeinhan se onkin, mutta mahdollistaa edelleen samanlaisen kikkailun kuin ennenkin. Päiväkodinjohtajat ovat kovan työpaineensa lisäksi todella puun ja kuoren välissä yrittäessään muodostaa lapsiryhmät optimaalisesti. Sillä jos lapsiryhmän käyttöprosentti on liian matala tulee moitteita, ettei päiväkotitoimi tarpeeksi tehokkaasti. Jos prosentti on liian korkea, tulee moitteita myös, ettei saa ylittää laillisia enimmäisryhmäkokoja.

”Tuulikaappilapset”

Yksi tapa kikkailla lasten edun kustannuksella on laskea päiväkodin pinta-alaan myös eteiset ja muut aputilat. Lapset eivät ole palikoita, joita säilötään miten vaan. Uudella laskutavalla saadaan päiväkoteihin ”laillisesti” tungetuksi lisää lapsia. ”Tuulikaappilasten” lisäksi voimme vielä kuulla myös ullakko- ja kellarilapsista!

Hannele Salava

MOILASEN KIPAKAT

Kiven sisällä

- 1) kova ydin, johon Suomen tulee pyrkiä
- x) polulta oikealta poikenneita
- 2) seitsemän veljestä

Tilinpäätös

- 1) P. Pietarin puhuttelussa
- x) mainostoimiston vaihtaminen
- 2) mistä tulee, minne menee, taivas yksin ties'

Budjetti

- 1) talousarvio
- x) höplästä vetäminen
- 2) näätäeläin Borneolla

Luottamushenkilön tehtävä

- 1) luottaa
- x) ottaa selvää
- 2) toistella kaikuna virkamiesten puheita

200.000.000 euroa

- 1) laina, jonka nostaminen siirtyiteknisistä syistä yli vuoden vaihteen
- x) laina, jonka järjestelyt ovat edelleen kesken
- 2) laina, jota ei ole tarkoitukseen nostaa, jotta voidaan leikata peruspalveluja.

Riippumaton virkamies

- 1) lomailija mökillä
- x) ostaa palveluja firmalta, jonkahallituksen jäsen itse on – osallistumatta päätöksentekoon, tietenkin
- 2) sitkeä vastus

Yksityistäminen

- 1) Robin Hoodin vastakohta
- x) onnenpunan poskille nostettava hokema
- 2) yksin oot sinä ihminen

Ulkoistaminen

- 1) taukojumppaa taivasalla
- x) tee-se-itse nurinperin
- 2) poistaminen kentältä jääkiekkopelissä

Kaiken kilpailuttaminen

- 1) täystuho DDT
- x) purukumilla me paikkasimme sen
- 2) päiväkotilasten hoitaminen kahdeksan tunnin sijasta kuudessa tunnissa.

OECD

- 1) Painovirhe, pitäisi olla ABCD
- x) Voivotteleva äänilevy ”oe-voe kun sais tuntee nuo tuhannet tunteet”
- 2) Organisation for Economic Co-operation and Development

Lisäbudjetti

- 1) kasvaa köyhien toivo
- x) ylimääräinen annos eksoottista liharuokaa
- 2) paikka paikan päälle

Alibudjetointi

- 1) kun ei rahat riitä, jukulauta
- x) huoleton on hevosenon poika
- 2) peukaloruuvi

Kehitysmää

- 1) missä Suomi vaatii sellaista, mitä ei itse noudata
- x) muistetaan juhlapuheissa
- 2) rikkaitten maitten häpeä

NATO

- 1) viimeisin tietokone-mato
- x) aviomiehen sisar
- 2) ”halla hyyrteinen vei vainiomme viljasen”

1X2

HELSINKI VERKOSTO PROKUNTAPALVELUT SUOSITTELEE:

HYVA

Hyvinvointivaltion valtuuskunta on kaikille avoin ihmisten ja järjestöjen yhdistys.

Huhtikuun alussa perustettu HYVA esiintyy julkisuudessa ylpeänä ihmiskunnan yhden suurimman saavutuksen pohjoismaisen hyvinvointivaltion puolesta. Se asettuu EVAn vastavoimaksi. HYVA kannustaa kaikkia hyvinvointivaltion puolesta puhujiksi olipa kyse kuntien tai valtion palveluista – omista kokemuksista tai yleisemmästä näkökulmasta sekä kyseenalaistamaan julkisuudessa esitettyjä väitteitä hyvinvointivaltion vanhanaikaisuudesta.

Puheenjohtaja Juha Nurmela

Sosiologian dosentti p. 050 549 00 12

sähköpostiosoite: hyva.hyva@pp.inet.fi

postiosoite: HYVA c/o Nurmela Tinatie 2 B 32 00400 Helsinki
tekstiviestejä voi lähettää numeroon: 040- 831 9466

www.hyvinvointivaltio.fi

HELSINGIN VALTUUSTO KOKOONTUU JOKA TOINEN VIIKKO
VALTUUSTOSALISSA, SOFIANKATU 2. LEHTERILLE ON KAUPUNKILAISILLE
VAPAA PÄÄSY JA MUISTIINPANOVALINEET TARJOAA KAUPUNGINHALLITUS.

Mitä sinä voit tehdä?

Oletko H. Moilanen, jota ottaa päähän nykymeno? Haluatko, että hyvät ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut ovat edelleen perustuslain takaama jokamiehen oikeus, eivätkä kauppatavaraa, jota vain varakkaat voivat ostaa?

Jos haluat säilyttää oikeutesi, pidä varasi. Tämä lehti on sinua varten, perehdy siihen. Ota lehden esittelemät asiat puheeksi illanistujaisissa, hiekkalaatikon reunalla, työpaikkasi kahvipöydässä, kapakan pöydässä, kaupan jonossa, kaikkialla, missä liikut. Tartu tilanteeseen, tule mukaan toimintaan. Tästä lehdestä löydät esimerkkejä siitä, miten helsinkiläiset ovat lähteneet puolustamaan oikeuksiaan.

**KANSALAIKVERKOSTO
KUNTALAISTEN
PERUSPALVELUJEN
PUOLESTA**

Meidät tavoittaa:

SÄHKÖPOSTILLA hesan.moilanen@pp.inet.fi

TEKSTIVIESTITÄ 040-831 9466

INTERNETISTÄ koti.omatsivut.fi/prokuntapalvelut.

**Prokuntapalvelut kokoontuu
Helsingin seurakuntien yhtymän tiloissa,
Kolmas linja 22.**

Tervetuloa mukaan.